

ОДИННАДЦАТЫЙ УРОК

Комментарии К Словарю

Начиная с этого урока, словарь больше не будет приводиться в начале каждого урока и перед текстами для чтения. Вместо этого студенты должны обращаться к общему словарю, помещенному в конце учебника. В него включены все слова, содержащиеся в настоящем учебнике, а также многие слова, не являющиеся обязательными для запоминания на данном этапе изучения языка. Слова, взятые из уроков, помечены номером урока, где они встречаются впервые. Студентам рекомендуется пользоваться этим словарем при выполнении домашних заданий, предварительно ознакомившись с комментарием, помещенным в начале словаря.

Пространственные Указатели

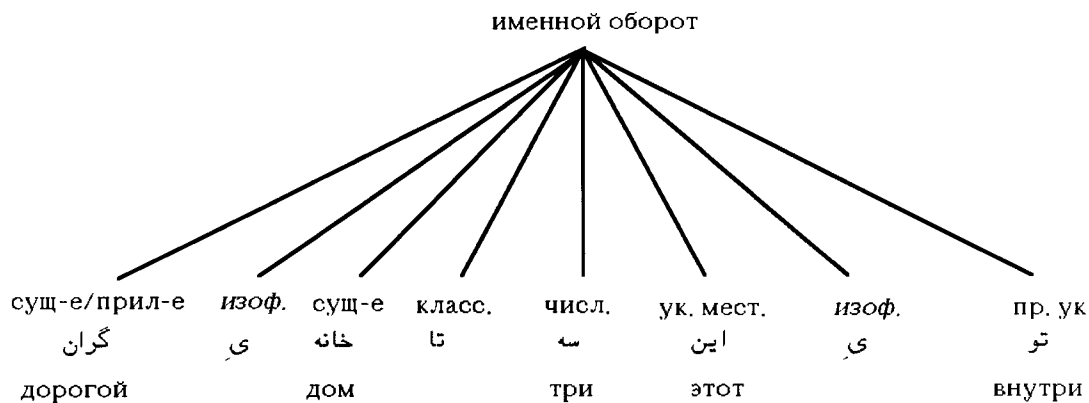
Пространственные указатели - это предложенные формы, указывающие на точное соотношение одного предмета с другим в пространстве. Эту функцию выполняют такие предлоги, как رو "ру" ("на"), زیر "зир" ("под") и نزدیک "наздик" ("возле, около"). Например:

под машиной	زیر ماشین
Возле гостиницы	نزدیک هتل
на столе	روی میز

Указатель присоединяется к существительному посредством изофата. Изофат сохраняется и в том случае, когда вместо существительного употребляется именной оборот. Сравните:

под этими двумя большими зелеными машинами	زیر این دو تا ماشین بزرگ سبز
возле дорогих гостиниц этого города	نزدیک هتلهای گران این شهر
на столе дома вашего брата	روی میز خانه برادرت

Теперь уже известные нам общие правила образования именного оборота мы можем дополнить еще одним. Любая часть речи, стоящая в предложении сразу после пространственного указателя, должна присоединиться к этому указателю при помощи изофата. На следующей схеме показана дополненная структура именного оборота:

Внутри этих трех дорогих домов.

Ниже приведены наиболее употребительные пространственные указатели персидского языка:

внутри	تو	поверхность	رو
вверх	بالا	сторона	بغل
внизу; под	پائين	после; вслед за	دنبال
под; ниже; внизу	زیر	начаная с	سر
перед	پیش	конец; низ; дно	ته
за; позади	پس	пол (в здании)	کف
к; в; направление	سو	собственность	آن
направление; сторона	طرف	внутри	داخل
сторона	پهلوی	время	زمان
между; середина	میان	время	هنگام
на аудиенции; с	نزد	начало	آغاز
возле	نزدیک	конец	انجام
близость; соседство	نزدیکی	причина; случай	مناسبت
вне (помещения); на улице	بیرون	○	خصوص
в; внутри	اندرون	○	باره
из-за; по причине	برا	направление	جهت
другой; кроме	غیر	сторона	جانب
вокруг	پیرامون	из-за; по причине	بهر
сторона	کنار		

Рассмотрите следующие предложения:

۹ – روی آن دوتا درخت بلند باغ	۱ – زیر آن دوتا سنگ بزرگ و سنگین
۱۰ – کنار این چند کتاب گران پسران	۲ – پهلوی آن ساختمان آجری بلند
۱۱ – گوشه آن غار تاریک طولانی	۳ – کنار آن دریای آبی بیکران
۱۲ – سر ساعت چهار بعد از ظهر	۴ – بالای آن ابرهای سفید
۱۳ – زیر این کتاب بزرگ قشنگ گران	۵ – زیر درختهای بلند باغ
۱۴ – توی آن خانه قدیمی	۶ – کنار دریای زیبای شمال ایران
۱۵ – گوشه تمیز این دستمال سفید	۷ – روی میز کلاس خواهرت
	۸ – توی این بازار شلوغ پیچاپیچ

Переведите следующие словосочетания на персидский язык:

1. Сбоку от этого большого корабля.
2. Под этими большими скалами.
3. Над лампой, которая стоит (находится) возле окна.
4. Внутри комнат этой дорогой гостиницы.
5. За деревом, которое растет (находится) возле раки.
6. Над городами и долинами Ирана.
7. Перед той синей машиной.
8. На вершине одной из гор.
9. Возле начальных школ ваших сестер.
10. На аудиенции у вашего короля.

Предложение

В Уроке 9 уже перечислялись те разнообразные функции, которые может выполнять именной оборот. Именной оборот может выступать в функции подлежащего, определенного или неопределенного прямого дополнения, а также показателя места, источника или направленности действия. При построении предложений с подобными именными оборотами последние рассматривались как единое целое. Аналогичные их виды типа "под", "наверху", "внутри" или "сбоку" не рассматривались. В том уроке строились предложения типа: "Уборщица убрала стол". Теперь давайте дополним именные обороты пространственными указателями, и тогда мы сможем строить предложения типа:

Уборщица убрала (пространство) под столом.
 Уборщица убрала (пространство) на столе.
 Уборщица убрала (пространство) сбоку от стола.
 Уборщица убрала (пространство) внутри стола.

Введение пространственных указателей позволит нам лучше понять взаимосвязи, возникающие между именными оборотами в предложении. Теперь после каждого با "ба", به "бе", از "аз" и در "дар" мы можем добавить соответствующий указатель из списка, приведенного в начале этого урока.

Именной Оборот Места Действия

Именной оборот места действия - это такой именной оборот, который начинается с показателя места действия در, за которым следует пространственный указатель из вышеприведенного списка, после чего следует обычный именной оборот, аналогичный тем, что рассматривались в уроках 2 и 3. Например:

در توی بازار بزرگ شهر تهران
 در زیر آن درخت سبز بلند باغ
 در کنار دریای زیبای شمال ایران
 در پیش دکتر دوست شما

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ - او را در توی بازار بزرگ شهر تهران دیده بودند .
- ۲ - من در زیر آن درخت بلند خوابیده بودم .
- ۲ - ما داشتیم در کنار دریای زیبای شمال ایران راه میرفتیم .

Именной Оборот Места Действия

Именной оборот места действия образуется по тем же правилам, что и именной оборот места действия, только вместо در здесь употребляется از . Например:

از توی بازار بزرگ شهر تهران
 از زیر آن دوتا درخت سبز بلند باغ
 از کنار دریای زیبای شمال ایران

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ - او را از توی آن چاه عمیق بیرون کشیدند .
- ۲ - دزد از زیر پلی که روی رودخانه بود رد شد و فرار کرد .
- ۲ - ما باهم از کنار دریای خزر دیدن کردیم .

Именной оборот Места Действия

Именной оборот этого типа начинается с به и далее строится по тем же правилам, что и именные обороты места и источника действия. Например:

به توی آن چهارتا صندوق طلا
به زیر این چند ماشین گران زشت
به کنار آن دریای بیکران و آبی

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ - ما را بتوی يك هتل بسیار بزرگ دعوت کرده بودند .
- ۲ - من بیزیر آن درختهای بلند رفتم و نشستم .
- ۲ - بیشتر ایرانیها بکنار دریای زیبای شمال مسافرت کرده بودند .

Домашнее Задание

1. С помощью схемы, приведенной в Уроке 10, из следующих именных и глагольных оборотов образуйте персидские предложения. Переведите полученные предложения на русский язык:

۷ - داریم میکنیم با دوربین کوچکی به حمید و مادرش در توی خیابان فردوسی نگاه	۱ - تلفن از خانه ما حمید و خواهرش به خانه عموی دوست شما کردند با این تلفن سفید
۸ - زندگی در شهر اصفهان شبم و خواهرش در توی خانه کوچکی در ایران نمیکنند	۲ - پیاده دیروز محمد دانشگاه تهران رفت از بازار بزرگ
۹ - داد که دندان نداشت غذایش را به مرد بیچاره ای در رستوران تمیز گرانی پدر دوست من	۲ - به شاگردهایش در توی آن هتل بفروشد معلم انگلیسی ما کتابهایش را میخواست

۴ - نداد	این درس خوب را معلم کلاس فارسی ما بکلاس ما یاد
۱۰ - آنکتایهای گرانرا	خرید برای تو برادرت از کی
۵ - کردیم	در آن هتل بزرگ گرانرا باز با این کلید کوچک ارزان من و خواهرت
۱۱ - در زیر آندو تا درخت بلند	از آنها رضا و دوستش خریدند ماشینهای مهمانهایشانرا
۶ - بخانه معلم دوستان	با ماشین گران خواهرت در شهر شیراز از گلفروشی نزدیک بازار من و برادر دوستت نمی بریم آنکلهای سرخ قشنگ را
۱۲ - بدهید	و به من از بانکتان همه پولهایتان را باید بگیرید

2. Придумайте пять предложений, каждое из которых включало бы в себя не менее трех видов именных оборотов.

Словообразование

С помощью добавления к именам существительным, прилагательным и глагольным основам различных префиксов и суффиксов можно образовать целый ряд новых имен существительных и прилагательных. Некоторые из них рассматриваются ниже. В каждом разделе приводятся примеры употребления новообразованных имен существительных и прилагательных.

I. Префиксы

1) Префикс بی означает "без" или "отсутствие качества". Слова типа پول بی "безденежный" и بیکار "безработный" образуются путем добавления префикса بی к словам پول "деньги" и کار "работа". Вот несколько примеров употребления этого префикса:

неразумный	بیهوش	бедный, беспомощный	بیچاره
тусклый, темный	بی نور	неумный, глупый	بیعقل
откровенный	بی پرده	бесшумный	بیصدا
безвкусный	بی مزه	бесцветный	بی رنگ
бедный	بینوا	беспримерный, уникальный	بی مانند

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ - اگر حسن یار استعفا بدهد ، خانواده اش بی پول خواهند شد .
- ۲ - پس از استعفای حسن یار ، خانواده اش بیچاره شدند .
- ۳ - او بیعقل است (عقل ندارد) و کارهای عجیبی انجام میدهد .
- ۴ - با وجود اینکه کیان جوان لایقی میباشد ، هنوز توی خیابانها بیکار میگردد .

- ۵ - دزد بیصدا و پاورچین پاورچین وارد اطاق شد .
 ۶ - پرستار داروی بیرنگی را به مریض خوراند .
 ۷ - وضع شما بوضع خرگوش و سنگ پشت بیمانند (بی شباهت) نیست .
 ۸ - بر عکس سگ ، الاغ حیوان بیهوشی میباشد .
 ۹ - این چراغ خیلی بینور است . یک چراغ دیگر بمن لطف کنید .
 ۱۰ - من از رئیس او خوشم می آید چون بی پرده صحبت میکنند .

Перевод

1. Если Хассаньяр уйдет в отставку, его семья останется без копейки (букв.: "станет безденежной").
2. После отставки Хассаньяра его семья обеднела (стала бедной).
3. У него нет мозгов (букв.: "он безмозглый") и он делает странные вещи.
4. Несмотря на то, что он достойный молодой человек, Киан все еще болтается по улицам без работы.
5. Вор вошел в комнату бесшумно и на цыпочках.
6. Медсестра дала пациенту бесцветное лекарство.
7. Ваше положение не отличается от положения черепахи и зайца.
8. В отличие от собаки осел является неразумным животным.
9. Эта лампа очень тусклая. Дайте мне другую.
10. Мне нравится его начальник, потому что он говорит откровенно.

Обратите внимание на то, что предлог بدون "без" (всегда с изофатом) выполняет ту же функцию, что и بی . Например:

- ۱ - این باغ بدون نور آفتاب هیچگونه محصولی نخواهد داد .
 ۲ - من بدون شما به آن مهمانی نخواهم رفت .

Без солнца этот сад ничего не родит.
 Я не пойду на этот вечер без вас.

2) Префуйс با означает "с" или "имеющий определенное качество". Он употребляется в таких словах, как با عقل "мудрый" и با ادب "вежливый". Вот еще несколько слов, образованных с помощью этого префикса:

талантливый	با استعداد
приятный	با صفا
вкусный	با مزه

Например:

- ۱ - او خواننده با استعدادی است .
 Он очень талантливый певец.
 ۲ - او سیاستمدار بسیار با اطلاعی میباشد .
 Он очень хорошо информированный политик.
 ۳ - او دارای کار بسیار با اهمیتی است .
 У него очень важная работа.

3) Префикс بـ означает "не имеющий определенного качества". Вот несколько примеров:

- ۱ - او در يك حالت نا امیدي بسر میبرد .
 ۲ - هنوز در این جهان مردم نادان زیادی زندگی میکنند .
 ۳ - آنها کارشان را ناتمام گذاشتند .

Он живет в состоянии безнадежности.
 В этом мире живет еще много невежественных людей.
 Они оставили незаконченной свою работу.

4) В некоторых случаях отсутствие определенного состояния или качеств может передаваться с помощью арабского префикса غير "другой" с последующим изофатом. Например:

- ۱ – برای من رفتن به آنجا غیر ممکن است .
- ۲ – اینکار غیر قانونی میباشد و نباید انجام گیرد .
- ۲ – آنچه شما میفرمائید برای آنها غیرقابل قبول است .

Мне нельзя туда идти.
Это действие незаконно и не должно совершаться.
То, что вы говорите, для них неприемлемо.

5) Префикс هم означает "совместность; с; в сочетании". Этот префикс обычно пишется слитно с последующим существительным: همکلاس "одноклассник". Вот еще несколько слов с этим префиксом:

товарищ по комнате	هم اطاق	слутник (по путешествию)	همسفر
одноклассник	هم مدرسه	единомышленник	همعقیده
коллега	همکار	товарищ, компаньон	همصحبت

- ۱ – یکبار در سفر شیراز با هم همسفر بودیم .
- ۲ – من هیچگاه با شما همعقیده نبوده ام .
- ۲ – من و ایشان باهم در دانشکده هم اطاق بودیم .

Однажды мы оказались (были) спутниками в поездке в Шираз.
Я никогда не был вашим единомышленником.
В колледже он и я обычно жили в одной комнате.

Обратите внимание на то, что при добавлении к این и آن префикс هم подчеркивает высказанную мысль. Следует также иметь в виду, что при слитном написании этого префикса буква "алеф" в این и мада в آن опускаются. Например:

- ۱ – این همان کتابی است که بشما گفتم .
- ۲ – من همین مرد و همین زن را در بازار دیدم .

Это та самая книга, о которой я говорил вам.
Я видел этого самого мужчину и эту самую женщину на рынке.

Домашнее Задание

1. Образуйте пять предложений, используя перечисленные выше префиксы.
2. С помощью следующих слов образуйте предложения и переведите их на русский язык:

بی اثر ، بی انتها ، بی تجربه ، بی وفا ، بی حجاب
با انصاف ، با خرد ، با شکوه ، با وفا ، با حجاب
نامعلوم ، نابینا ، ناپسند ، ناتوان ، ناشناس
غیر طبیعی ، غیر عادی ، غیر عملی ، غیر معمولی
همدرد ، همنوع ، همبازی ، همرنگ ، همشهری ، همسایه

II. Суффиксы

1) Суффикс **انه** соответствует "-но", например, в слове "ежегодно". Этот суффикс обычно употребляется с существительными, обозначающими определенный промежуток времени. Вот несколько слов, образованных с помощью этого суффикса¹:

ежедневно	روزانه	ежегодно	سالانه
ежемесячно	ماهانه	еженочно, каждую ночь; ночью	شبهانه

- ۱ – برادرم بکلاس روزانه میرود و خواهرم بکلاس شبانه .
- ۲ – من روزانه بیست تومان از او دریافت میکردم .
- ۳ – ساسان سالانه پنج هزار دلار از لندن دریافت میکرد .
- ۴ – ما ماهانه سیصد دلار جهت اجاره این آپارتمان به او میپردازیم .

Мой брат учится в дневной школе, а сестра - в вечерней.
 Ежедневно я получал от него 20 туманов.
 Ежегодно Сасан получал из Лондона 5,000 долларов.
 За аренду этой квартиры мы ежемесячно платим ему 300 долларов.

2) Суффикс **بان** означает "тот, кто стережет или следит за чем-л.":

садовник	باغبان	хозяин (дома)	میزبان
привратник	دربان	полицейский	پاسبان

- ۱ – باغبان هفته ای دوبار به آن باغ میرود و علفهای هرزه را میکند .
- ۲ – برادر سیروس دربان دفتر دوست من است .
- ۳ – میزبانان مهمانان را یکی یکی سر میزنند .
- ۴ – پاسبان در اسرع وقت دزدها را پیدا کرد و بکلانتری برد .

Садовник дважды в неделю ходит в тот сад и пропалывает его.
 Брат Сайруса - приватник в учреждении моего друга.
 Наш хозяин одного за другим рассадил гостей за столом.
 Полицейский быстро нашел воров и отправил их в полицейский участок.

3) Суффикс **چه** означает "нечто небольшое по размерам":

озеро	دریاچه	тетрадь	دفترچه
местный базар	بازارچه	домашний сад	باغچه

- ۱ – چرا نمیخواهید در این دریاچه شنا کنید؟
- ۲ – عموم مقداری گلایی و هلو از بازارچه برایمان خرید .
- ۳ – لطفاً این دفترچه ها را بین شاگردهایتان تقسیم کنید .

Почему вы не хотите искупаться в этом озере?
 На местном базаре мой дядя купил нам несколько груш и персиков.
 Пожалуйста, раздайте эти тетради вашим студентам.

4) Продуктивный суффикс **چی** означает "ответственное лицо":

хозяин гостиницы	قهوه چی	билетер, кассир	بلیطچی
почтальон	پستچی	телефонист	تلفنچی
телеграфист	تلگرافچی	возничий	گاریچی

- ۱ - قهوه چي بمحض دیدن آن مرد شروع بداد زدن کرد .
- ۲ - آن سگ ولگرد تاکنون سه پستی را زخمی کرده است .
- ۳ - هم تلفنچی و هم تلگرافچی در پستخانه کار میکنند .
- ۴ - یکی از بلیطچیهای توی فرودگاه خیلی مگار است .

Увидев этого мужчину, хозяин гостиницы принялся кричать.
Эта бродячая собака уже искусала (ранила) трех почтальонов.
И телефонист, и телеграфист работают на почте.
Один из кассиров в аэропорту очень хитер.

5) Суффикс خانه означает "место, где находится некоторое количество людей или предметов":

казарма	سربازخانه	кухня	آشپزخانه
больница	مریضخانه	библиотека	کتابخانه
аптека	داروخانه	почта	پستخانه
фабрика	کارخانه	телефонная станция	تلفنخانه
телеграф	تلگرافخانه	чайная	قهوه خانه

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ - لطفاً جیپتان را در نزدیکی سربازخانه پارک نکنید .
- ۲ - مریض را با آمبولانس به مریضخانه بردند .
- ۳ - دواهای آن داروخانه خیلی گران است .
- ۴ - کارخانه آقای زعیم آنطرف دیگر شهر است .
- ۵ - موش از بیرون سوراخی بداخل آشپزخانه باز کرده بود .
- ۶ - ساختمانی که حالا کتابخانه است در گذشته یک اصطبل بود .
- ۷ - پستی نامه ها را از پستخانه بداخل ماشینش حمل کرد .
- ۸ - تلفنخانه ماهانه صورتحسابی برای مشتریهایش میفرستد .

Пожалуйста, не ставьте свой джип на стоянку возле казармы.
Они отвезли больного в больницу в машине скорой помощи.
Лекарства в той аптеке очень дорогие.
Фабрика г-на Заима находится на другой стороне города.
Мышь проделала дыру в кухню с улицы.
Здание, которое теперь является библиотекой, раньше было конюшней.
Почтальон перенес письма из почты в свой грузовик.
Каждый месяц телефонная станция присылает счет своим клиентам.

6) Суффикс دار означает "человек, распоряжающийся чем-л., владелец":

богатый	پولدار	сторонник	طرفدار
банкир	بانکدار	хозяин магазина; лавочник	دکاندار
бухгалтер	حسابدار	служащий; управляющий	دفتردار

- ۱ - هر سال پولدارها پولدارتر میشوند و بیچاره ها بیچاره تر .
- ۲ - بانکدارهای ثروتمند تنها با هواپیمای "کنکورد" مسافرت میکنند .
- ۳ - کتابداری که خیلی آجو میخورد را از مشهد بشیراز منتقل کردند .
- ۴ - اینروزها انرژی اتمی طرفدارهای زیادی ندارد .
- ۵ - دکاندار سالخورده چراغ قدیمی را با قیمتی کم خرید .
- ۶ - در کشو میز دفتردار هتل طیانچه ای پیدا کردند .

Каждый год богатые становятся богаче, а бедные беднее.
 Богатые банкиры летают (ездят) только на "Конкорде".
 Библиотекаря, который пил много пива, они перевели из Мешхеда в Шираз.
 В эти дни ядерная энергия не имеет много сторонников.
 Пожилой лавочник купил волшебную лампу по низкой цене.
 В ящике стола управляющего гостиницей они нашли револьвер.

7) Суффикс **وار** также передает идею наличия определенного качества. Однако этот суффикс обычно употребляется с абстрактными существительными типа **اميد** "надежда", **بزرگ** "большой", от которых образуются слова: **اميدوار** "надеющийся" и **بزرگوار** "благородный" соответственно. Вот два примера:

- ۱ – امیدوارم بدون زحمت به آنجا برسید .
- ۲ – عمویش مرد بسیار بزرگواری میباشد .

Я надеюсь, вы доберетесь туда без труда.
 Его дядя по отцовской линии - чрезвычайно благородный человек.

8) Продуктивный суффикс **ان** означает "опора или емкость":

ваза	گلدان	солонка	نمکدان
чайница	چایدان	перечница	فلفلدان
сахарница	قندان	подсвечник	شمعدان
пенал	قلمدان	корзина для мусора	آشغالدان

- ۱ – چندتا لاله توی آن گلدان گذاشتید؟
- ۲ – لطفاً چایدان را با خودتان به سر میز ببرید .
- ۳ – مجبورم قندان را از بچه هایم قایم کنم .
- ۴ – هم نمکدان خالی است و هم فلفلدان .
- ۵ – آن شمعدان قشنگ را از کدام فروشگاه خریدی ؟

Сколько тюльпанов вы поставили в ту вазу?
 Пожалуйста, отнесите чайницу на стол.
 Мне приходится прятать сахарницу от своих детей.
 И солонка, и перечница - пусты.
 В каком магазине вы купили тот прекрасный подсвечник?

9) Продуктивный суффикс **ستان** встречается в названиях стран и местностей, населенных различными народами. Он может также указывать место, где в изобилии встречается что-либо:

Афганистан	افغانستان	розарий, цветник	گلستان
Пакистан	پاکستان	высшая школа	دبیرستان
Таджикистан	تاجیکستان	детский сад	کودکستان
Луристан	لرستان	горная местность	کوهستان
Курдистан	کردستان	кладбище	قبرستان

- ۱ – غروبها در گلستان قدم میزدند .
- ۲ – دیروز صبح بدبیرستان پسرم رفتم .
- ۳ – در کوهستانهای ایران برف زیادی میبارد .
- ۴ – روزهای هفته اکرم در کودکستان با دوستهایش بازی میکرد .
- ۵ – قبرستانها از اجساد شهدا پر شده بود .
- ۶ – افغانستان همسایه شرقی ایران میباشد .

На закате солнца они вышли прогуляться в цветник.
 Вчера утром я пошел в бышуп школу моего сына.
 В горных районах Ирана выпадает много снега.
 В будние дни Акрам играл с друзьями в детском саду.
 Кладбища были переполнены телами мучеников.
 Афганистан является соседом Ирана с востока.

10) Суффикс شناسی означает "специалист в какой-либо области". Добавление ی (т.е. شناسی) указывает на специализацию в этой области:

антрополог	مردمشناس	геология	زمین شناسی
лингвист	زبانشناس	психология	روانشناسی
метеоролог	هواشناس	социология	جامعه شناسی

- ۱ – مردمشناسان عادات و رسوم مردم جهانرا مطالعه میکنند .
- ۲ – زبانشناسی پیدایش و تحول زبان را مورد مطالعه قرار میدهد .
- ۳ – جامعه شناس روابط بین اقشار جامعه را مورد بحث قرار میدهد .
- ۴ – دوست دارم یکی دوتا کلاس روانشناسی بگیرم .

Антропологи изучают обычаи и привычки людей мира.
 Лингвистика изучает происхождение и развитие языка.
 Социолог рассматривает взаимосвязи, возникающие между различными слоями общества.
 Я хотел бы взять несколько уроков по психологии.

11) Суффикс فروش означает "продавец", а ی указывает на место, где происходит купля или продажа:

мороженщик	بستنی فروش	обувной магазин	کفش فروشی
торговец коврами	قالی فروش	цветочный магазин	گل فروشی
продавец фруктов	میوه فروش	билетная касса	بلیط فروشی

- ۱ – بستنی فروش همه بستنی هایش را فروخته بود .
- ۲ – من دیگر از آن گل فروشی گل نخواهم خرید .

Мороженщик продал все свое мороженое.
 Я больше не буду покупать цветы в том цветочном магазине.

12) Суффикс گاه означает "место чего-либо":

университет	دانشگاه	универмаг	فروشگاه
храм огня	آتشگاه	родильная палата	زایشگاه
аэропорт	فرودگاه	выставка	نمایشگاه

- ۱ – ما خیلی نزدیک به فرودگاه زندگی میکردیم .
- ۲ – او یکدسته گل خرید و بزایشگاه برد .

Мы жили очень близко от аэропорта.
 Он купил букет цветов и отнес его в родильную палату.

13) Продуктивный суффикс گر означает "лицо, совершающее какое-либо действие" или "деятель":

рабочий	کارگر	кузнец	آهنگر
волшебник	جادوگر	медник	مسگر

- ۱ – جادوگر شاهزاده را بیک غورباغه تبدیل کرد .
 ۲ – کار آهنگر از جمله کارهای با ارزش اجتماعهای قدیم بود .

Волшебник превратил принца в лягушку.
 Работа кузнеца была в числе полезных профессий в обществах прошлого.

14) Суффикс مند означает "тот, кто владеет вещью или наделен качеством"

сильный	زورمند	служащий	کارمند
ученый, образованный	دانشمند	богатый	ثروتمند

- ۱ – او ثروتمند و یا زورمند نیست ، او دانشمند است .
 ۲ – خانمش کارمند بانک ملی اصفهان بوده است .

Он не богатый и не сильный, он - ученый человек.
 Его жена была служащей Национального банка в Исфахане.

Домашнее Задание

1. Составьте десять предложений, используя перечисленные выше суффиксы.
2. С помощью следующих слов составьте предложения и переведите их на русский язык:

دژبان ، مرزبان ، دشتبان ، زندانبان ، ساربان
 دولابچه ، کوچه ، دریچه ، دیگچه
 درشکه چی ، گاریچی ، توپچی ، تفنگچی ، کشیکچی
 زورخانه ، رودخانه ، قهوه خانه ، عگاسخانه
 گلدار ، شهردار ، دلدار ، سردار ، خریدار
 یخدان ، قلمدان ، کاهدان
 مجارستان ، لهستان ، ترکستان ، دبستان ، قبرستان ، بوستان
 زیانسناسی ، زمین شناسی ، جامعه شناسی ، هوا شناسی
 شیرینی فروش ، لباس فروش ، طلا فروش ، جواهر فروش
 پرورشگاه ، آرایشگاه ، آسایشگاه ، درمانگاه
 درودگر ، شناگر ، حیلہ گر ، ستمگر
 سودمند ، سالند ، هنرمند ، خردمند ، برومند

خواندنی

صبحانه با خانواده ی دهقان

خانواده ی دهقان هر روز صبح زود از خواب بیدار میشوند. اول آقای دهقان به دستشویی میرود. در دستشویی او دست و رویش را میشوید، دندانهایش را مسواک میزند، موهایش را شانه میکند و برای صبحانه حاضر میشود.

سر میز او روزنامه ی کیهان را جلویش میگذارد و مشغول خواندن می شود. و هر وقت چیز جالبی در روزنامه باشد، آن را بلندبلند برای همسرش میخواند.

امروز چیز جالب دیگری در یکی از روزنامه های گذشته بود. این روزنامه که از آن برای پیچیدن چای استفاده شده بود، خبر زیر را داشت و آقای دهقان آن را بلندبلند خواند:

« هیپی ها و مینی ژوپ پوشها را از دبیرستانها بیرون میکنند

در دبیرستانهای کرمانشاه اسم مینی ژوپ پوشها و هیپی ها را نمی نویسند. در وقت اسم نویسی در دبیرستانهای دخترانه به دخترها میگویند: " اگر با مینی ژوپ بدبیرستان بیائید، شما را فوراً از دبیرستان بیرون خواهیم نمود."

همچنین در دبیرستان های پسرانه به پسرها می گویند: " در وقت اسم نویسی باید با موهای کوتاه و لباس ساده (کت و شلوار) به دبیرستان بیائید."

سال پیش هم دخترهای مینی ژوپ پوش را از دبیرستان بیرون می کردند. اما پارسال دخترهایی که پیرو مد بودند راه تازه ای را پیدا کردند. آنها با بلوز و دامن معمولی بدبیرستان میرفتند و درس می خواندند. سپس، وقتی دبیرستان تعطیل میشد و آنها از دبیرستان بیرون می آمدند، دامنهای خود را تا آنجا که دلشان میخواست بالا میکشیدند و باین ترتیب از دامن بلند خود " مینی " درست میکردند. به این دلیل امسال دخترها نمیتوانند حتی بلوز و دامن بپوشند و بمدرسه بروند.

خانم دهقان هنوز برای درست کردن چای از سماور نفتی استفاده میکند. وی پس از روشن کردن سماور به آشپزخانه

می رود و مشغول درست کردن صبحانه میشود. برای صبحانه آنها معمولاً نان، کره، مربا، تخم مرغ و میوه میخورند. بعضی روزها آنها بجای مربا، عسل و بجای تخم مرغ پنیر و سبزی میخورند. صبحانه ی آنها که² تمام میشود، آقای دهقان کیفش را برمیدارد و از خانه خارج میشود. فاطمه نیز صبح را به تمیز کردن خانه و درست کردن ناهار میگذراند. بعد از ظهرها او معمولاً بیکی از دوستانش تلفن میکند و آنها باهم درباره ی اوضاع روز صحبت میکنند.

تکلیف

۱ - به این پرسشها در باره ی خواندنی جواب دهید:

- ۱ - آقای دهقان دست و رویش را در کجا میشوید؟
- ۲ - آقای دهقان سر میز صبحانه چکار میکند؟
- ۲ - امروز آقای دهقان چکار کرد؟ خبر در باره ی چه بود؟
- ۴ - چرا هیپی ها را از مدرسه ها بیرون میکردند؟
- ۵ - برای اسم نویسی دخترها باید چکار کنند؟
- ۶ - برای اسم نویسی پسرها باید چکار کنند؟
- ۷ - خانم دهقان هر روز صبح چکار میکند؟
- ۸ - او غذا را در کجا درست میکند؟
- ۹ - خانواده ی دهقان برای صبحانه چه میخورند؟
- ۱۰ - آقای دهقان بعد از صبحانه اش به کجا میرود؟

۲ - به این پرسشها درباره ی خودتان جواب دهید :

- ۱ - شما امروز صبح برای صبحانه چه خوردید؟
- ۲ - کی صبحانه ی شما را برایتان درست میکند؟
- ۲ - صبحانه خوردن شما چه ساعتی تمام میشود؟
- ۴ - بعد از تمام شدن صبحانه تان شما چکار میکنید؟
- ۵ - شما چه ساعتی از دانشگاه بخانه تان برمیگردید؟

۳ - این جمله های انگلیسی را بفارسی ترجمه کنید:

1. Каждое утро мой отец сидит за обеденным столом и читает газету.
2. Я должен поехать навестить своих родственников в Абадане.
3. Какова роль Ирана в экономике свободного мира?
4. Я прочитал эту новость в газете несколько дней назад.
5. Г-н Шахрияр улетел в Рамсар, чтобы прочитать лекцию об иранской политике.
6. Иранские политики раньше отдавали предпочтение (предпочитали) Америке перед Россией.
7. Когда нефть будет исчерпана, что будут делать иранцы?
8. Правда ли, что индустриализация Ирана привлекла крестьян из деревень в города?
9. Несколько лет назад нефть не являлась одной из главных отраслей промышленности Ирана, ею были ковры.
10. Россия и Великобритания оказали значительное влияние на иранскую политику.

در کنار دریای خزر

قبل از انقلاب سال ۱۹۷۹ خانواده‌ی شاهسون تعطیل تابستانشان را در کنار دریای خزر میگذرانیدند. روزها، آنها اول کمی در دریا شنا میکردند و بعد کمی روی شنهای گرم ساحل آفتاب میگرفتند.

هوای شمال ایران در این وقت سال معمولاً گرم میباشد. به این دلیل خانواده‌ی شاهسون بیشتر شبهایشان را در متلهای کنار دریا میگذراندند. در این متلهای آنها قدری مشروب میخوردند، کمی میرقصیدند، کمی بترانه‌های دلخواهشان گوش می‌دادند و کمی با دوستهایشان گفتگو می‌کردند.

دریای خزر مرکز ماهیگیری ایران است. بیشتر خاویار جهان را ایرانیها و روسها از این مرکز صادر می‌کنند. برای بدست آوردن خاویار، ماهیگیران صبح زود سوار قایقهایشان میشوند و بدریا میروند. تمام روز را روی آبهای دریا می‌مانند و کار می‌کنند. سپس، هنگام غروب خسته و مانده به ساحل برمیگردند.

خانواده‌ی شاهسون يك قایق موتوری کوچک داشتند. بعضی روزها آنها با قایق خود در دریا قایقرانی می‌کردند و بعضی روزهای دیگر ماهیگیرانی که از دریا برمی‌گشتند را تماشا میکردند.

خانواده‌ی دهقان مثل خانواده‌ی شاهسون پولدار نبودند. آنها فقط روزهاییکه هوا خیلی گرم میشد برای شنا به کنار دریا می‌رفتند. روزهای دیگر را در خانه‌شان می‌ماندند و از دوستانشان پذیرائی میکردند.

خانم دهقان دوستان زیادی داشت. دوستهای او بیشتر در تهران و شهرهای دیگر ایران زندگی میکردند ولی تابستانها برای گذرانیدن تعطیلاتشان به شمال می‌آمدند. خانم دهقان برای دوستانش پارتی میداد. این مهمانی‌ها برای خانواده‌ی دهقان خیلی مفید بود چون آنها را در جریان اخبار ایران و جهان میگذاشت. خانم دهقان از شرکت کردن در این گفتگوها و از صحبت کردن با دوستانش لذت زیادی میبرد.

خانواده‌ی کارگر اهل شهبسوار نبودند. آنها اهل مشهد بودند و آقای کارگر تازگی از مشهد بشهبسوار منتقل شده بود. آنها در شهبسوار بغیر از خانواده‌ی دهقان و خانواده‌ی شاهسون کسی را نمیشناختند. و بهمین دلیل بیشتر اوقاتشان را در خانه با همدیگر میگذرانیدند.

کوروش کارگر جوان زرنگ و باهوشی بود. او بیشتر وقتش را بمطالعه می‌گذرانید، چون او می‌خواست بتهران برود و در امتحان ورودی دانشگاه تهران شرکت کند.

خانواده‌ی کارگر ماشین نداشتند. آنها بعضی روزها پیاده تا کنار دریا میرفتند و برمیگشتند.

انقلاب سال ۱۹۷۹ وضع زندگی در ایران را کاملاً دگرگون کرد. بسیاری از مردم کارهای خود را از دست دادند و بسیاری نیز کارهای خوب بدست آوردند. شنا کردن در دریای خزر شکل دیگری بخود گرفت و مشروب خوردن و رقصیدن ممنوع گردید.

زندگی ماهیگیران تغییر زیادی نکرده است. آنها مطابق معمول صبح‌ها به دریا میروند و غروبها برمیگردند. ولی وضع زندگی خانواده‌های شاهسون، دهقان و کارگر بطور کلی عوض شده است.

مثلاً، آقای شاهسون دیگر رئیس بانک شهبسوار نمیباشد. او و خانواده‌اش در همان روزهای اول انقلاب ایران را ترك کردند و به انگلستان رفتند. آقای شاهسون حالا در یکی از شهرهای انگلستان در یک پمپ بنزین کار میکند.

درعوض آقای دهقان رئیس بانک شهبسوار گردیده است. او و همسرش هنوز از دوستانشان که به شمال مسافرت می‌کنند پذیرائی مینمایند. تنها چیزی که در زندگی آنها عوض شده سوژه‌ی گفتگوهای آنها میباشد. امروز آنها بیشتر درباره‌ی اسلام و اصول آن دین صحبت میکنند و روزهای جمعه برای نماز جماعت³ بمسجد میروند.

خانواده ی کارگر نیز شهسوار را ترك کردند . ولی کورش کارگر نتوانست تحصیلاتش را تمام کند و بخارج برود . برعکس ، او مجبور شد برای پیدا کردن کاری بهتر به تهران برود .⁴ اما او هنوز کار دلخواهش را پیدا نکرده است و هنوز دنبال کار می گردد .

تکلیف

۱ – پرسشهای زیر جواب دهید:

- ۱ – خانواده ی شاهسون قبل از انقلاب در متلهای کنار دریای خزر چکار میکردند؟
- ۲ – ماهیگیران صبح ها به کجا میرفتند؟
- ۳ – خانواده ی شاهسون غروبهایشان را چگونه میگذرانیدند؟
- ۴ – دوستان خانم دهقان در کجا زندگی میکردند؟
- ۵ – چرا صحبت کردن با دوستانش برای خانم دهقان مفید بود؟
- ۶ – آقای کارگر بیشتر اوقاتشرا چطور میگذرانید؟
- ۷ – چرا خانواده ی شاهسون ایران را ترك کردند؟
- ۸ – آقای شاهسون حالا کجا است و چکار میکند؟
- ۹ – خانواده ی دهقان حالا درباره ی چه صحبت میکنند؟
- ۱۰ – آقای کارگر حالا چکار میکند؟

۲ – این جمله های انگلیسی را بفارسی ترجمه نمائید:

1. На прошлой неделе я и мой друг поехали на море.
2. Мы поехали туда, чтобы искупаться в море и понаблюдать за рыбаками.
3. Каждый раз, как вы искупаетесь в соленой морской воде, вы должны принять душ.
4. Семья моего друга владеет небольшим домом на Каспийском море.
5. В то утро я впервые увидел море.
6. Мазандаранские горы покрыты вечнозелеными деревьями.
7. Дом располагался в середине леса.
8. Издали я мог слышать шум волн.
9. Вода Каспийского моря - чуть соленая.
10. Побережье Каспийского моря гораздо красивее, чем берег Персидского залива на юге Ирана.

¹ ماهیان و سالیان являются вариантами ماهان و سالان соответственно.

² Об употреблении *که* в относительных предложениях см. урок 12.

³ "общинная молитва, пятничная молитва".

⁴ کارِ بهتری имеет то же значение, что и کاری بهتر.

Текст На Понимание Прочитанного

Внимательно прочитайте следующий текст. Выпишите из него предложения, которые служат ответами на приведенные ниже вопросы. Постарайтесь дать максимально полные ответы на поставленные вопросы.

دیشب، ساعت شش، حسن بخانه‌ی مینا رفت. در حدود ساعت هفت و نیم، حسن و مینا با هم از خانه‌ی مینا بیرون آمدند و به سینما ایران رفتند. در سینما ایران آنها یک فیلم رنگی بسیار جالب دیدند. اسم آن فیلم "یک زن و یک مرد" بود و دو هنرپیشه‌ی فرانسوی در آن بازی میکردند. مینا از آن فیلم خیلی خوشش آمد.

در حدود ساعت ده و نیم حسن و مینا از سینما بیرون آمدند و به یک کتابفروشی مدرن که تازه توی خیابان فردوسی باز شده بود رفتند. مینا میخواست چند کتاب فارسی خوب بخرد و برای دوستش که در اروپا زندگی میکند بفرستد.

دوست مینا در آلمان درس میخواند. او میخواهد دکتر بشود و به ایران برگردد تا بهم میهنانش کمک کند. دوست مینا امیدوار است که جنگ بین ایران و عراق خاتمه پیدا کند تا مردم بتوانند با آرامش خاطر بزندگی خود ادامه دهند.

لطفاً به سئوالهای زیر پاسخ دهید:

- ۱ - حسن ساعت چند بخانه‌ی مینا رفت؟
- ۲ - آنها با هم بکجا رفتند؟
- ۳ - اسم فیلمی که دیدند چه بود و کی در آن بازی میکرد؟
- ۴ - آنها چرا به کتابفروشی رفتند؟
- ۵ - دوست مینا در کجا زندگی میکند؟
- ۶ - دوست مینا در آلمان چه تحصیل میکند؟
- ۷ - چرا دوست مینا میخواهد به ایران برگردد؟
- ۸ - چرا مردم نمیتوانند با آرامش خاطر بزندگیشان ادامه دهند؟

ДВЕНАДЦАТЫЙ УРОК

Понудительный Залог

Сравните следующие русские предложения:

- а) Ребенок ест пищу.
- б) Мать кормит ребенка.

Во предложении (а) ребенок совершает самостоятельное действие - съедает пищу по собственной инициативе. В предложении (б) инициатива уже не принадлежит ребенку. Сравнение двух предложений позволяет прийти к следующему выводу. Когда не само лицо совершает действие, а заставляет кого-либо совершить его, т.е. когда лицо или предмет совершают действие не по собственной инициативе, а по инициативе второй стороны, мы имеем дело с понудительным залогом. Он выражается с помощью понудительной конструкции одним из двух способов:

Собственно Понудительный Залог

Глаголы типа فرستادن "посылать, заставлять идти", روانه کردن "отправлять", ريختن "лить, заставлять течь" и کشتن "убивать, заставлять умереть" представляют собой собственно понудительный залог. Эти глаголы употребляются в речи, как самые обычные глаголы. Вот несколько примеров:

Мать послала дочь на рынок. . مادر دخترش را به بازار فرستاد .
Ребенок налил воды. . بچه آب را ريخت .
Полицейский убил вора. . پاسبان دزد را کشت .

Скрытый Понудительный Залог

Во эту категорию входят глаголы, не выражающие собственно понудительный залог, но которые могут выражать его с помощью инфикса ان "-ан-", добавляемого к глагольной основе настоящего времени. Например:

Я кормлю (букв.: я заставляю есть)	ميخورانيم	ميخورانم
	ميخورانيد	ميخوراني
	ميخورانند	ميخوراند

Ниже приводится ряд глаголов, которые выражают понудительный залог благодаря добавлению ان , а инфикс اني "-ани-" служит альтернативной формой для ان :

сообщать, передавать (букв.: заставлять понять)	فهمانيدن	فهماندن
заставлять прибыть куда-л.	رسانيدن	رساندن
укладывать кого-л. в постель	خوابانيدن	خواباندن
сажать, усаживать, заставлять сесть	نشانيدن	نشاندن
(заставлять) жечь, сжигать	سوزانيدن	سوزاندن
доводить до кипения, кипятить	جوشانيدن	جوشاندن
заставлять кого-л. бежать	دوانيدن	دواندن
одевать кого-л.	پوشانيدن	پوشاندن
пугать	ترسانيدن	ترساندن
заставлять кого-л. явиться (в суд); тащить	کشانيدن	کشاندن

В случае употребления двойного понудительного залога за глаголом دادن, выступающим в форме повелительного наклонения следует основной глагол в форме 3-го лица единственного числа сослагательного наклонения. Например:

Пусть вымоют эту машину!	این ماشینرا بده بشویند!
Пожалуйста, пусть почистят эти туфли!	این کفشها را بدهید واکس بزنند!
Пожалуйста, пусть вычистят этот ковёр!	آنقالیرا بدهید تمیز کنند!

Прошедшее время понудительного залога образуется с помощью ان или انی, которые ставятся перед показателем прошедшего времени. Эти две формы на ان и انی по смыслу ничем не отличаются друг от друга:¹

Я кормил	خورانیدم	خوراندم
	خورانیدی	خوراندى
	خورانید	خوراند
	خورانیدیم	خوراندىم
	خورانیدید	خوراندىد
	خورانیدند	خوراندىند

Глагол понудительного залога, как и остальные глаголы, имеют инфинитив, могут употребляться в различных временах и имеют обычные формы спряжения. Следовательно, глаголы понудительного залога могут выступать в следующих формах:

инфинитив	кормить	خورانیدن	خورانندن
формальн.буд. время	я буду кормить	خواهم خورانید	خواهم خورانند
наст. время	я кормлю		میخورانم
прош. время	я кормил	خورانیدم	خوراندم
наст. соверш. время	я покормил	خورانیده ام	خوراننده ام
прош. соверш. время	я покормил	خورانیده بودم	خوراننده بودم
соверш. время сосл. накл.	чтобы я покормил	خورانیده باشم	خوراننده باشم

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ – معلم ایندروسرا بار میفهماند .
- ۲ – من سلام شما را بار میبرسانم .
- ۳ – نامه رسان نامه من را بشما خواهد رسانید .
- ۴ – مادر بچه را روی صندلی عقب ماشین نشانید .
- ۵ – معلم ورزش شاگردها را ده بار دور زمین ورزش دواید .
- ۶ – پرستار دواى تلخرا بمریض خواهد خوراند .
- ۷ – آشپز آبرا توی کتری بزرگی جوشانیده است .
- ۸ – او نباید مسافرها را توی آن ساختمان بیدر خوابانیده باشد .

Переведите следующие предложения на персидский язык:

1. Можете ли вы отвезти меня в аэропорт на вашей машине?
2. Мы должны положить Бижана в больницу, но у нас мало (недостаточно) денег.
3. Нужно, чтобы они вскипятили эту воду перед тем, как пить.
4. Может быть, вы заставите их понять этот урок?

5. Можете ли или вы, или врач давать это лекарство пациенту (кормить пациента этим лекарством)?
6. Пусть сожгут эти газеты.
7. Пусть починят этот сломанный радиоприемник.

Относительные Конструкции

Ограничительные Относительные Предложения

Как мы узнали из Урока 7, нерсидские предложения на "ке-" выполняют ту же функцию, что и русские придаточные определительные предложения, присоединяемые к определяемому слову с помощью союзного слова "который". Относительная конструкция состоит из двух простых предложений: главного предложения, имеющего подлежащее, дополнение, глагол, и относительного предложения, также имеющего подлежащее, дополнение и глагол. Правила построения ограничительных относительных предложений подробно рассматривались в Уроке 7. Чтобы освежить их в памяти, рассмотрите следующие предложения:

- ۱ - معلمی که همه تعریفش را میکردند در امتحان دانشگاه قبول نشد .
- ۲ - دختری که توی بیمارستان شما کار میکند در دانشگاه ما درس خوانده است .
- ۳ - مسجدی که در اصفهان بشما نشان دادیم یکی از قدیمی ترین و قشنگترین مسجدهای ایران میباشد .
- ۴ - مردی که توی اتوبوس پهلوی شما نشسته بود شوهر شبنم قاضی را خوب میشناخت .
- ۵ - ماشینی که بمن فروختید نه قشنگ است و نه خوب کار میکند .
- ۶ - دختری که رضا میخواهد با او ازدواج کند هم قشنگ است و هم ثروتمند و تحصیلکرده .
- ۷ - کتابیکه از کتابخانه برای من آوردی کتاب مورد احتیاج من هست ولی بفارسی نیست .
- ۸ - هواپیمائیکه دیروز در فرودگاه مهرآباد بود خیلی سریع پرواز میکند .
- ۹ - کلاسی که تخته سیاه ندارد کلاس نیست .
- ۱۰ - خانه ایکه تلویزیون ندارد از زندان هم بدتر است .

В приведенных конструкциях все без исключения предложения на "ке-" определяют подлежащее главного предложения. Аналогичным образом могут определяться прямое дополнение главного предложения, а также другие члены предложения: место, источник и направленность действия (см. Урок 10). Следующее предложение представляет собой пример распространенного именного оборота, выступающего в функции определенного прямого дополнения:

(главное предложение)	دخترم رضا را در اصفهان دید .
(предложение, которое мы хотим сделать относительным)	رضا شوهر دوست شما است .

Для того чтобы соединить эти два простых предложения в одно, мы должны следовать тем же правилам, по которым строились предложения, определяющие подлежащее:

а) Убедитесь, что имя существительное, которое собираетесь определить, действительно является прямым дополнением (в данном случае имя собственное رضا "резā" является прямым дополнением глагола دیدن "дидан").

б) Присоедините "ике" کیکه к подлежащему того предложения, которое мы хотим превратить в относительное, и поставьте полученную форму после подлежащего относительного предложения, в нашем случае после رضا :

رضائیکه شوهر دوست شما است

в) Присоедините полученное относительное предложение к подлежащему главного предложения, т.е. к слову دخترم :

دخترم رضائیکه شوهر دوست شما است

г) Добавьте показатель прямого дополнения را и допишите оставшуюся часть главного предложения после относительного предложения: دید , را در اصفهان دید . образование нового предложения будет закончено.

В итоге мы получим следующее предложение:

دخترم رضائیکه شوهر دوست شما است را در اصفهان دید .

Подлежащее главного предложения можно передвинуть ближе к глаголу:

رضائیکه شوهر دوست شما است را دخترم در اصفهان دید .

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ – راننده ماشینی که خراب شده بود را توی بیابان گذاشت و بشهر برگشت .
- ۲ – رئیس جمهور مردی که لایق نبود را از کاخ سفید اخراج کرد .
- ۳ – معلم شاگردیکه خیلی حرف میزد را از کلاس بیرون کرد .
- ۴ – مهندس رضائی ساختمانی که توی خیابان خیام بود را دوست نداشت .
- ۵ – دزد قالی ایکه خیلی سنگین بود را زیر دیوار گذاشت و فرار کرد .
- ۶ – پاسبان قالی ایکه دزد زیر دیوار گذاشته بود را آورد و به صاحبش داد .
- ۷ – صاحب قالی ، قالی ایکه پاسبان به او داد را برداشت و بخانه اش برد .
- ۸ – پستیچی نامه ایکه آدرس نداشت را برای فرستنده اش پس فرستاد .
- ۹ – مادر بچه ایکه خیلی گریه میکرد را ساکت نمود .
- ۱۰ – منشی نامه ایکه خیلی کثیف شده بود را پاره پاره کرد .

Тренировочное Упражнение

В приведенных выше относительных предложениях передвиньте подлежащее ближе к глаголу. Например:

- ۱ – راننده ماشینی که خراب شده بود را توی بیابان گذاشت و بشهر برگشت .
- ۲ – ماشینی که خراب شده بود را راننده توی بیابان گذاشت و بشهر برگشت .

Если подлежащее относительного предложения выражает направленность действия, о котором говорится в главном предложении, то в этом случае относительное предложение должно стоять после подлежащего относительного предложения:

استاد کتاب را بشاگردی که توی راهرو ایستاده بود داد .

Учитель дал книгу студенту, который стоял в коридоре.

В этом предложении بود توی راهرو ایستاده بود является относительной формой . شاگرد توی راهرو ایستاده بود .

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ – مادر رادیو را به بچه ایکه داشت گریه میکرد داد .
- ۲ – پاسبان قالی را بمردیکه صاحب قالیفروشی بود برگردانید .

- ۲ – بچه رادیو را بدوستش که نزدیک فرودگاه زندگی میکند فروخت .
- ۴ – پرستار قرصها را بمریضیکه خیلی ناله میکرد خوراند .
- ۵ – دکتر قرصها را از بچه‌ایکه با آنها بازی میکرد گرفت .
- ۶ – شاگرد معنی آن جمله را از استادیکه توی دفتر شما بود پرسید .
- ۷ – پلیس این سئوالها را از مردیکه توی بازار طلا میفروخت کرد .
- ۸ – گارسون پیسی را بخانمیکه پهلوی راننده نشسته بود داد .

Неограничительные Относительные Предложения

Если существительное в относительном предложении относится к разряду однородных предметов, то перед "که" не употребляется показатель конкретности "ی". Такие предложения называются неограничительными, т.е. выступают в функции предложения. Например:

- ۱ – دختر که لباس قشنگی پوشیده بود وارد اطاق گردید .
- ۲ – ماشین که توی گاراژ پارک بود خودبخود براه افتاد .
- ۲ – کلاس که بیش از بیست شاگرد داشت بدون معلم بود .
- ۴ – نخست وزیر که از کارهای رئیس جمهور خوشش نمیآمد استعفا کرد .
- ۵ – من که نه پول داشتم و نه سواد بیکار توی خیابانها میگشتم .
- ۶ – شما که هم پول دارید و هم سواد چرا بیکار توی خیابانها میگردید؟

Тренировочное Упражнение

Превратите приведенные выше неограничительные предложения в ограничительные. Например:

- دختر که لباس قشنگی پوشیده بود وارد اطاق گردید .
-
- دختری که لباس قشنگی پوشیده بود وارد اطاق گردید .

Относительные Предложения Образа Действия

В этих предложениях определяемое существительное передает, каким образом совершается то или иное действие:

- ۱ – او طوری کار میکرد که هیچکس نمیتوانست به او کمک کند .
- ۲ – آنها طوری غذا میخوردند که همه‌ی ما را بخنده می انداخت .
- ۲ – برادرم آنقدر خوب نمی‌مزد که همه‌ی ما را بگریه می انداخت .
- ۴ – دختر شاه آنقدر زیبا بود که همه میخواستند با او ازدواج کنند .
- ۵ – رئیس "ساواک" تا اندازه‌ای قدرت داشت که حتی نخست وزیر هم از او واهمه داشت (از او میترسید) .
- ۶ – این ماشین آنقدر گران است که هیچکس نمیتواند آنرا بخرد .
- ۷ – دریا آنقدر طوفانی بود که حتی يك قایق هم روی آب بچشم نمیخورد .
- ۸ – خانواده اش آنقدر فقیر بودند که حتی نمیتوانستند کرایه خانه‌شان را بپردازند .

Неопределенные Относительные Предложения

Конструкции со словами "когда бы ни", "кто бы ни", "что бы ни" и т.д. образуются с помощью слова هر "хар" и рядом грамматических форм типа که "ке" или کس "кас" (для одушевленных существительных), چه "че" (для неодушевленных существительных), جا "ҷа" (для обозначения места действия) и وقت "вақт" (для обозначения времени действия). Ниже приведены выражения, которые употребляются с هر :

ҳаркас или ҳарке	кто бы ни; каждый; всякий	هرکس / هرکه
ҳарче	что бы ни; всё, что . . .	هرچه
ҳарҷа	где/куда бы ни; везде; всюду	هرجا
ҳаркодām	какой бы ни; любой; всякий	هرکدام
ҳарвақт	когда бы ни; всегда; всё время	هروقت
ҳартоур	как бы ни; любым способом	هرطور
ҳарқадр	сколько (бы) ни. . .	هرقدر

Рассмотрите следующие предложения:

- ۱ – هرکس پول ندارد نمیتواند با ما بسینما برود .
- ۲ – هرقدر چای لازم داری بردار و با خودت ببر .
- ۳ – هرچه به او نصیحت میکنیم از این گوش میشوند و از آن گوش بیرون میکنند .
- ۴ – بهر جا میرفتیم عکس او را روی دیوارها میدیدیم .
- ۵ – هرکدام از این قالیها را میخواهی بمن بگو تا برایت بخرم .
- ۶ – هروقت خوابت می آید بمن بگو تا تو را بخانه ات برسانم .
- ۷ – پولهایت را هرطور شده از او خواهیم گرفت .

Обстоятельственные Относительные Предложения

Если слово, определяемое относительным предложением, выражает временные отношения (وقت "вақт", زمان "замāн" и هنگام "ҳенгām", имеющие одно и то же значение - "время") или пространственные отношения (جا "ҷа" и مکان "макāн", имеющие значение "место"), то образованное предложение является обстоятельственным относительным предложением.

А. Относительное Предложение Места

В данных предложениях определяемое существительное является обстоятельством места. Сравните:

- ۱ – او را بجائی که نه آب و نه علف داشت تبعید کردند .
- ۲ – شهریکه در آن وارد شدیم هم زیبا بود و هم قدیمی .
- ۳ – خانه ایکه خریده اند نه آب دارد و نه برق .
- ۴ – آنها از خانه ایکه نه آب دارد و نه برق اصلاً خوششان نمی آید .
- ۵ – اسم مسجدی که نزدیک بازار میباشد مسجد امام است .
- ۶ – اسم کوهی که در شمال تهران است کوه البرز میباشد .

Б. Относительное Предложение Времени

В данных предложениях определяемое существительное является обстоятельством времени. Сравните:

- ۱ – وقتی (که) حالش خوب شد از همه تشکر کرد .
- ۲ – وقتی (که) از ماشین پیاده شد با آقای جوادی دست داد .
- ۳ – هنگامیکه بچه اش را دید شروع بگریه کردن نمود .

- ۴ – زمانیکه در اصفهان زندگی میکردند زندگی ساده و خوبی داشتند .
 ۵ – وقتی (که) عکست را به او نشان دادیم شروع بخندیدن نمود .

Обстоятельства времени, т.е. وقت , زمان , هنگام , и т.д. могут опускаться, при этом дополнение должно стоять перед **که** . В этом случае **که** называется временным . Сравните:

- ۱ – وقتی حالش خوب شد از همه تشکر کرد .
 حالش که خوب شد از همه تشکر کرد .
 ۲ – وقتی از ماشین پیاده شد با آقای جوادی دست داد .
 از ماشین که پیاده شد با آقای جوادی دست داد .
 ۳ – وقتی بچه اش را دید شروع بگریه کردن نمود .
 بچه اش را که دید شروع بگریه کردن نمود .
 ۴ – وقتی در آبادان زندگی میکردیم زندگی ساده و خوبی داشتیم .
 در آبادان که زندگی میکردیم زندگی ساده و خوبی داشتیم .
 ۵ – وقتی عکست را به او نشان دادیم شروع بخندیدن نمود .
 عکست را که به او نشان دادیم شروع بخندیدن نمود .
 ۶ – وقتی من را دید پشت دیوار قایم شد .
 من را که دید پشت دیوار قایم شد .

Переведите следующие предложения на персидский язык:

1. Водитель, который отвез Хасана в Карадж, - мой сосед.
2. Полицейский отвел в тюрьму даму, которая продала свою машину.
3. Мы продали телевизор, который хорошо работал, водителю, который привез нас из Мехрабадского аэропорта.
4. Мужчина, который курит трубку, не любит курить в местах, где много народу (короткие являются многолюдными).
5. Медсестра, которая обычно звонила вам, вышла замуж за однооро из врачей, который работает в этой клинике.
6. Судья, который не любит юга, уехал на север, чтобы отдохнуть и поплавать в море.
7. Мужчина, который курит кальян, - брат того, кто курит трубку.
8. Ковёр, который очень дорого стоил (был очень дорогим), - все еще в магазине.
9. Тот, кто (всякий, кто) не любит платить за еду, должен платить за проезд в автобусе (за автобус).
10. Я обычно бывал так беден, что не мог заплатить за одежду.
11. Увидев вас, он спрятался за машиной.
12. Как только поезд остановился на станции, он взял свой портфель и ушел.
13. Когда она закончит учебу, она вернется в Иран.
14. Я куплю вам любое из этих платьев, которое вам нравится.
15. Куда бы я ни шел, я много слышу о ней и ее свадьбе.

Тексты Для Чтения

В настоящий урок включены два рассказа, в основе которых лежат две персидские пословицы, восходящие, по легенде, к царям древнего Ирана. Одна из них - "упражнение делает совершенным (т.е. умение хорошо делать что-либо приходит после долгого упражнение в этом деле, сравните: повторение - мать учения), а другая - "усилия других придают нам силы" (букв.: другие посадили [хлеб], чтобы мы могли есть, мы сажаем, чтобы другие могли есть). Внимательно прочитайте эти тексты и выполните задания, указанные в конце каждого текста.

В отличие от предыдущих текстов, которые строились на глаголах в определенном лице, времени и т.д., отныне

Старайтесь заучивать тексты наизусть, чтобы затем суметь письменно воспроизвести их по памяти и пересказать собственными словами, не обращаясь к тексту.

خواندنی

کار نیکو کردن از پر کردن است

روزی انوشیروان، یکی از شاهان مشهور سلسله‌ی ساسانیان، از کنار ده کوچکی میگذشت و مردم را تماشا می‌کرد. هرکسی مشغول کاری بود. یکی درخت میکاشت. یکی به حیواناتش آب میداد و یکی هیزم‌های را که از کوه آورده بود در بازار میفروخت. در یکی از کوچه‌های ده، انوشیروان دختری را دید که کار عجیبی میکرد. این دختر گاو بزرگی را روی شانه‌اش گذاشته بود و آنرا از پله‌های خانه‌ای بالا میبرد. چون آن گاو سنگین بود، انوشیروان اسبش را به طرف آن پله‌ها راند و از آن دختر پرسید: " دخترخانم، تو چند سال داری؟ "

دختر جواب داد: " نمیدانم، آقا. از پدرم پرسید. " انوشیروان دوباره پرسید: " این گاو برای تو سنگین نیست؟ " دختر جواب داد: " نه، این گاو اصلاً برای من سنگین نیست. " انوشیروان با تعجب پرسید: " چطور این گاو برای تو سنگین نمی‌باشد؟ این گاو حتی برای یکی از سربازهای من هم سنگین است! " دختر جواب داد: " شاید هم سنگین باشد. من سنگینی آنرا حس نمیکنم. چون من این گاو را، از روزیکه گوساله‌ی کوچکی بوده هر روز از این پله‌ها بالا برده‌ام. بالا بردن این گاو از این پله‌ها کار روزانه‌ی من است. " انوشیروان کمی فکر کرد و گفت: " آفرین دخترخانم. حق با تو است.² بزرگان هم همین عقیده را داشته‌اند. آنها گفته‌اند:

¹ کار نیکو کردن از پر کردن است¹ "

آنوقت انوشیروان بیکی از حاضران³ دستور داد یک کیسه‌ی طلا به آن دختر بدهد و براه خود ادامه داد.

الف : لطفاً بسئوالهای زیر جواب دهید:

- ۱ - انوشیروان کی است و از کجا عبور میکرد؟
- ۲ - مردم ده مشغول چه کارهایی بودند؟
- ۲ - دختری که انوشیروان با او صحبت کرد چه میکرد؟
- ۴ - انوشیروان از او درباره‌ی گاو چه پرسید؟
- ۵ - چرا گاو برای دختر سنگین نبود؟

ب : این داستان را بزبان ساده بنویسید و برای کلاس بگوئید.

خواندنی

باغبان نیکوکار

روزی انوشیروان از ده کوچک دیگری میگذشت و مردمرا که مشغول کار بودند تماشا میکرد. این بار مرد بسیار پیری را دید که داشت در کنار جوی آبی درخت میکاشت. انوشیروان اسب خود را به طرف آن پیرمرد راند و از او پرسید: " پدرجان، تو چند سال داری؟ "

پیرمرد که شاهرآ شناخت از کنارجوی بطرف اسب شاه دوید، رکاب شاه را بوسید و گفت: " شاهنشاه سلامت باشند. من سه شاه را بخوبی بیاد دارم. "

نوشیروان دوباره پرسید: " این درختهایی که می نشانی چه نوع درختهایی است؟ "

پیرمرد در پاسخ گفت: " قربان. اینها درخت میوه است. " انوشیروان پرسید: " آیا^۵ تو فکرمیکنی خواهی توانست میوهی ایندرختها را بخوری؟ " 6

پیرمرد جواب داد: " البته که خیر، قربان. ولی بزرگان گفته اند:

' دیگران کاشتند ما خوردیم
ما میکاریم تا دیگران بخورند ' "

انوشیروان از گفتهی این پیرمرد خیلی خوشش آمد و به او گفت: " پدرجان. حقّ با تو است. پدرم هم همین عقیده را داشت. او میگفت مردم نباید تنها بفکر خودشان باشند. آنها باید برای آینده بچه هایشان کار کنند. "

انوشیروان این را گفت، دستور داد چند کیسهی طلا به آن پیرمرد دادند، و براه خود ادامه داد.

الف : لطفاً بسئوالهای زیر جواب دهید:

- ۱ - انوشیروان در راه خود چه کسی را دید؟
- ۲ - آن پیرمرد مشغول چه کاری بود؟
- ۲ - چرا انوشیروان از کار پیرمرد تعجب کرد؟
- ۴ - پیرمرد دربارهی اینکه نمیتوانست میوهی درختها را بخورد چه گفت؟
- ۵ - انوشیروان چکار کرد؟

ب : این داستان را بزبان ساده بنویسید و برای کلاس بگوئید.

¹ Рассматривая правила образования прошедшего времени, мы ввели понятие основы прошедшего времени как грамматической единицы. В действительности, основа прошедшего времени образуется от основы настоящего времени с помощью "-д-" или "-т-": "хор-д-ам". Однако правила словообразования весьма сложны, они содержат слишком много исключений и фонологических правил типа: "рав-д-ам", изменяющегося на "раф-т-ам" ("я ушел"). По этой причине в учебниках обычно предлагается заучивать основы прошедшего и настоящего времени, нежели пытаться образовывать их по правилам.

² حق با تو است "ты прав!" или حق با شما است "вы правы" (вежл. ф.).

³ حاضر является формой множественного числа حاضر (букв.: "присутствующие") свита царя". Обычно это слово употребляется во множественном числе. Оно обозначает тех лиц из царского окружения, которые сопровождают царя и исполняют его повеления.

⁴ نوشيروان является вариантом انوشيروان .

⁵ Помимо употребления в качестве показателя вопроса в литературном персидском языке, آیا соответствует также частице "ли" в русском языке:

میدانید که آیا او می آید یا خیر؟ Вы не знаете, придет ли она?

نمیدانستم آیا چیزی بگویم یا نه . Я не знал, сказать ли мне что-нибудь.

شاه میخواست بداند آیا گاو سنگین بود . Царь захотел узнать, беременна ли была корова.

⁶ میتوانی "ты сможешь" خواهی توانست аналогично

Текст На Пнимание Прочитанного

Внимательно прочитайте следующий текст. Выпишите из него те предложения, которые служат ответами на приведенные ниже вопросы. Постарайтесь дать максимально полные ответы на поставленные вопросы.

کریم چند سال بعد از انقلاب به امریکا رفت و بتحصیل علم اقتصاد پرداخت. وی سال پیش از دانشگاه شیکاگو فارغ التحصیل شد و از امریکا به ایران برگشت. او حالا در یکی از بانکهای کشور مشغول کار میباشد. دانشگاه تهران نیز وی را استخدام موقت نموده تا کلاسی در رشته ی اقتصاد بین المللی برقرار نماید.

کریم فعلاً فقط هفته ای دوبار بدانشگاه میرود و تدریس میکند. شاگردان او از طرز تدریس او خوششان می آید چون کریم متدی مخصوص بخود دارد که از درهم آمیختن متدهای تدریسی شرق و غرب حاصل شده است.

در کلاس کریم دانشجویان پسر در یکطرف و دانشجویان دختر در طرف دیگر کلاس دور از همدیگر می نشینند. ولی کریم به این موضوع اهمیت نمیدهد زیرا برای او همه یکسان هستند و برای کسب دانش بکلاس آمده اند.

دانشگاههای ایران متدهای غربی را کنار گذاشته و بجای آنها متدهای اسلامی برقرار نموده اند. به این دلیل طرح پیشنهادی¹ کریم جهت دوره ی اقتصاد در دانشگاه یک طرح اسلامی خواهد بود که بتواند اقتصاد بین المللی را در چهارچوب موازین اسلامی بدانشجویان بفهماند.

سایر استادهاى دانشگاه نیز همینطور طرحهای را برای کلاسهای خود ریخته اند. باین ترتیب تمام کلاسهای دانشگاههای ایران بر طبق اصول اسلامی تدریس میشوند.

لطفاً به سئوالهای زیر پاسخ دهید:

- ۱ - کریم در امریکا چکار کرد؟
- ۲ - او حالا در ایران مشغول چه کاری است ؟
- ۳ - چرا دانشجویان پسر و دختر پهلوی هم نمی نشینند؟
- ۴ - کریم در آینده چه کلاسی را درس خواهد داد؟
- ۵ - کلاسهای دانشگاههای ایران بر طبق چه اصولی تدریس میشوند؟

¹ "предложенный план" طرح پیشنهادی